

A humor megjelenési formái Petőfi Sándor életművében című témához

tartozó feladatlap

1. feladat

Nevezzen meg két író a magyar és kettőt a világirodalomból, akinek az életművében jellegzetes szerepe volt a komikumnak! Helyezze el őket időben, és említse meg tőlük egy jellegzetes művet (bármely műfaj területéről írhat példákat. Petőfire ebben a feladatban ne utaljon)!

Magyar író neve: Pl. *Szigligeti Ede* Működésének évszázada: 19. század

Egy művének címe: *Liliomfi*

(Egyes népszínművei is elfogadtatók, Pl.: *A csikós*, *Szökött katona*)

Magyar író neve: *Kisfaludy Károly* Működésének évszázada: 19. század

Egy művének címe: Pl.: *A kérők*, *Szeget szeggel*

Író a világirodalomból: Pl. *Molière* Működésének évszázada: 17. század

Egy művének címe: Pl.: *Tartuffe*, *A fősvény*, *Képzelt beteg*, *A nők iskolája*, *Az úrhatmám polgár*, *Scapin furfangjai*, *Tudós nők*, *A Mizantróp*

Író a világirodalomból: Pl.: *Shakespeare* Működésének évszázada: 16-17. század

Egy művének címe: Pl.: *Szentivánéji álom*, *Vízkereszt*, *Ahogy tetszik*, *Tévedések vígjátéka*, *A makrancos hölgy*, *Sok hűhó semmiért*

(A világirodalomban az újabb fordítások címváltozatait is el kell fogadni!)

Elérhető: minden teljes, hibátlan válasszal 1-1 pont, összesen 4 pont

2. feladat

Fejtse ki röviden, hogyan érvényesül Petőfi humora tájkiöltészetében és önjellemző /ars poeticus verseiben!

Tájkiöltészetében

Az Alföldhöz, a gyermekkori versekhez fűződő verseknek (pl. *Az Alföld*, *Gyors a madár*, *gyors a szélvész...*, *Kiskunság*, *Szülőföldemen*) szinte mindegyikében található egy-egy részlet, könnyed-humoros mozaik vagy épp keserűen ironikus vetület (pl. *Téli világ*), amelyek

alkalmas a humor felvillanásának vagy hangulatszínező szerepének bemutatására. De még meggyőzőbb lehet, ha olyan ritkább példát választ a versenyző, ahol a városi képek kerülnek elő. Ilyen a *Pest* c. kis remek, amelyben a humor szinte teljes skáláját végigjártassa a költő – a szelíd iróniától („*Egy óriáskígyó báméskodásom, /Végighúzódik a népsokaságon*”) a befejező sorok maró gúnyolódásáig („*Hát ahol az arszlánok járnak!/ Azt nevezem aztán baromvásárnak*”).

Önjellemző /ars poeticus verseiben

Pl. A *Dalaim* c. versében költészetének gazdag színskálájáról ad képet, de egyúttal személyiségének, jellemző kedélyállapotainak főbb vonásait is megjeleníti. Mindkét vonatkozásban szerepet kap a derűvel színezett apró helyzetképek sora, a „*tarka jókedv*”, s bennük az önirónia is: „*Dalaim, mik ilyenkor teremnek / Pillangói könnyelmű lelkemnek.*”
Vagy: „*Szeret a lány? iszom örömben, / Nem szeret? kell inni keservemben...Dalaim, mik ilyenkor teremnek / Szivárványi mámoros lelkemnek.*”

A gúny és szarkazmus bemutatására alkalmas *A kutyák dala* mint a gyáva, megalkuvó költői magatartást elutasító vers.

Elérhető: válaszelemenként 2-2 pont, összesen 4 pont

3. feladat

Nevezzen meg Petőfi Sándor lírai műveiből az alábbi szempontok szerint egy-egy verset, amelynek meghatározó vonása a komikum alkalmazása! Választását indokolja röviden a komikus hatás eszközeinek jellemzésével!

ironikus életkép:

Egy példa: *A tintásüvegben* egyik színésztársáról idéz fel egy anekdotát. Ebben vándorszínészi művészsors és emberi alkat, a szelíd humor és a kissé elégikus irónia tárgya: a színházat minden munkával, eszközzel a színészeknek maguknak kell kiszolgálni („*Körmölgeté, mint más a színlapot...tintáért megyen, / Ha írni kell ismét, hogy majd legyen*”), helyzetüket bohém jókedvvel viselik, bánatukra finom öniróniával tekintenek („*Eldobnám – szólt –, de mással nem bírok.*”). A vers beszélőjének alaptónusa – a háttérben föltűnő kiszolgáltatottság, veszteség és szegénység – ellenére humoros, s egyúttal együtt érző is. Ezt sajátos nyelvi és poétikai eszközök erősítik föl: a régies múlt idő elveszti archaizáló jellegét, a szóhasználatban egymás mellé kerül a köznapiság és az „emelkedettség

(„...*hazafelé* menvén , *ugrándozik...kedved majd követendi gyász*”, a szórend néhol inverzív („*Ha írni kell ismét, hogy majd legyen...lett Megyeri víg*”). A stófák tördelése feszültséget kelt, az enjembement-t előidéző rövid sorok egy-egy fordulatot készítenek elő, a variációs refrén némi öniróniát is sugall a nem különösebben bonyolult és nem is drámai történetben.

humoros jellemkép:

Pl.: A *Hírös város az Aafődön Kecskemét*: egy alföldi betyárfigurát rajzol meg. A humor eszköze már maga az élőbeszédszerűen hiteles nyelvjárási megszólalás is, a „*Duna-Tisza köti tájbeszéd szerint*”: A jellemkép szerepdalként előadott szövegben elevenedik meg. A helyszínrajz otthonossága, a viselkedés hetyke magabiztossága bizonyos ellentétet mutat az életmód bizonytalanságaival, az üldözöttség állandósultságának sejtetésével. A betyárbeccsület is kétféle értelmezést kap: a gáttalan, „*szépsörívee*” szerzéssel szemben a csárdabeli tartozás kiegyenlítése mindig megtörténik („*megfizetök, beccsületöm nem sértem*”). Az ellentétek megalapozzák és előkészítik a gúnyal átitatott humoros csattanót.

szatirikus jellemkép:

Pl.: A *Pató Pál úr* vagy *A magyar nemes* rövid bemutatásában a szatíra társadalomkritikai élének jellemzése várható el, a gúny és az irónia jellegzetes eszközeinek bemutatása konkrét szövegrészletekre való utalással (különösen az ellentét, a halmozás, a túlzás, az ismétlés szerepének, *A magyar nemes*ben mint szerepdalban felidéződő korlátoltság és góg sajátos vegyülékének felismerése várható el.)

stílusparódia:

Itt is elfogadható a „*Hírös város...*” vagy *A magyar nemes* rövid nyelvi elemzése, hiszen mindkettőre jellemző egy típus parodisztikus beszéltetése. De *A helység kalapácsa* bármely részletének a stílus és nyelv szintjéig lemenő elemzésével is megoldható a feladat.

Elérhető pontszám: a helyes példa címéért 1-1 pont, az indoklásért válaszelemenként 1-1 pont, összesen 8 pont

4. feladat

Az alábbi két szövegrészlet Petőfinek a Kerényi Frigyeshez írt „Úti levelek” c. sorozatából való. Vizsgálja meg, hogy a baráti magánlevélben a humornak mely változataival és milyen nyelvi eszközeivel él az író!

14. levél

Szatmár, július 17. 1847.

...Isten veled, édes Frigyesem. Legközelebbi levelemet már alkalmasint csak úgy kapod tőlem, mint dekorált férfútól... mint a papucsrend vitézétől. Ha meg kell lennie, isten neki! egyéb keresztet vagy csillagot úgysem fogadok el, s ez az egy az embernek legfőbb vállát nyomja és nem lelkiismeretét.

17. levél

Koltó, szeptember 15. 1847.

Hát, amice, megházasodtam... remélem, nem veszed rossz néven, hogy amicézlek, amit, úgy hiszem, joggal teszek, mint táblabíró és házasember, s eszerint filiszter primae classis. Úgy van, amice, én megházasodtam!... de nézd, ez a nyomorú flegmatikus tinta nem válik rózsaszínűvé e szónál, mely rózsaszínűbb a rózsánál. Épen ma egy hete, hogy a költői borostyán-koszorút lehúztam dics-sugáros füleimről, akarom mondani fürteimről, s helyébe a házisapkát ültetém, s a lant helyett éktelen hosszú szárú pipát tartok kezemben, s oly füstöt ereszték, hogy már mind a kilenc múzsa megkehesedett s még Pegazusom is köhög tőle. Kedves öcsém Frigyes, te, mint afféle nőtelen siheder, nem tudhatod, de hidd el nekem, hogy így feleség oldalánál a pipafüst többet ér, mint egy egész bámuló világnak tömjénfüstje, kivált ha olyan a feleség, mint ez az én kis barnácskám itt... ah, csak azért az egyért sajnálom, hogy feleségem, mert mint ilyet már nem szabad vagy legalább nem illik dicsérnem; pedig úgy szeretném dicsérni, mint tulajdon saját magamat...

Várható válaszelemek

Itt elsősorban a költő öröme, boldogsága jelenik meg – finom öniróniába bújtatva. Magára irányítja a filiszteri lét rekvizitumaival való csúfolódást (*dekorált férfiú, papucsrend*) az értelmiségi életformát felváltó kispolgári-háziúri létmód kellékein való gúnyolódást („...*a költői borostyán-koszorút lehúztam dics-sugáros füleimről, akarom mondani fürteimről, s helyébe a házisapkát ültetém, s a lant helyett éktelen hosszú szárú pipát tartok kezemben...*”). Végül egy hasonlat erejéig eljut a költői hiúságon való évődésig (*feleségem... mint ilyet már nem szabad vagy legalább nem illik dicsérnem; pedig úgy szeretném dicsérni, mint tulajdon saját magamat...*).

A feladatlap megoldása után kidolgozandó esszé címe:

A komikum esztétikai szerepe, változatai és eszközei Petőfi verses epikájában

A dolgozat értékelésében a bizottság által meghatározott általános (tehát valamennyi témakörben érvényes) és a korábbi években is alkalmazott esszéértékelési szempontok mellett érvényesülnek alapvető speciális bírálati szempontok:

- az elemzésre került Petőfi-művek (1 hosszabb és 2-3 rövidebb verses mű) helyes kiválasztása,
- a humor változatainak és eszközeinek meggyőző, szövegidéztekre is építő bemutatása,
- a komikum általános esztétikai értékeihez fűződő ismeretek helyes alkalmazása.

A Tamási Áron színművei című témához tartozó feladatlap

1. Tamási Áron melyik színművére vonatkoznak a következő megállapítások?

a/

„Meglátszik, hogy novellából készült (...) az egyik mesébe egy másik mesét kellett beléhuvelyezni.(...) A nagyszerű részletek (például az általa vívódása a hegyekben) nem szabadítanak meg attól a benyomástól, hogy itt valaki leült és mesét költ.”

(Németh László)

(Megoldás: Vitéz lélek)

b/

„Tamási a dráma történeti idejét a XIX. században jelöli meg, de hozzáteszi: >> Sőt bé is vezeti ide a XX. századot.<< S valóban, a múltbéli fikció a húszas évek keserűségét sűrítette. Olvasva mégis egy nép pusztulásának víziója sugárzik belőle, mint egy néprajzi szokásgyűjtemény megjelenítése.”

(Ablonczy László)

(Megoldás: Ösvigasztalás)

c/

„Megküldtem ezt az őskiadást mindenik színiigazgatónak, de csupán Márkus Lászlónál találtam megértésre. (...) Így került színre először az (...) 1935-ben.”

(Tamási Áron)

(Megoldás: Énekes madár)

d/

„A (...) sokféle jelzöt kapott az idők folyamán. Németh László pirandellói műnek nevezte. Féja Géza ellen-Faustnak.”

(Görömbei András)

(Megoldás: Csalóka szivárvány)

Helyes megoldásonként 0.5-0.5 pont, összesen: 2 pont

2. Melyek a népiesség nyelvi eszközei Tamási színműveiben? Nevezzen meg 4 tipikus eszközt!

(Lehetséges megoldások:

- tájnyelvi szavak használata
- tájnyelvi mondattani alakok használata
- a nyelvi humor különböző megnyilvánulásai
- becézett személynévi alakok

stb.)

Helyes megoldásonként 0.5-0.5 pont. összesen: 2 pont

3. Tamási műveiben gyakran szerepelnek bibliai vonatkozású utalások. Nevezzen meg négy konkrét példát!

Cím

Bibliai utalás

(Lehetséges megoldások:

- Tündöklő Jeromos:	Mózes – csipkebokor
Jeromos kámforszagot hagy maga után,ördögnek vélik
- Vitéz lélek :	Balla Péter Jóbnak érzi magát
Ambrus – Simeon párhuzam
- Hullámozó vőlegény:	dugójáték
az új kancsó a Paradicsom fájának a törzse
- Ördögölő Józsiás:	ördögszereplők

Helyes megoldásonként 1-1 pont, összesen: 4 pont

4. Tamási Áron színműveiben gyakran hallunk népdalokra emlékeztető szövegeket. Melyik művében olvashatta a következő sorokat?

- a/ „Mit fejembe vettem, azt én végbe vittem,
Szerető szívemnek hű társat szereztem.
Öreg és fiatal. ebből mind tanulhatsz!
Te pedig virágom: kedvesemre hullhatsz!”

(Megoldás: Hullámozó vőlegény)

- b/ „Hozza Isten reggeledre
Napját vígsággal éltedre
Hogy minden óra megáldjon,
Mint harmat, fejedre szálljon!”

Megoldás: Boldog nyárfalevél)

c/ „Hol volt, hol nem volt, szakálla volt kender...
Ezen a földön csak vendég az ember...”

(Megoldás: Csalóka szivárvány)

d/
„Az új ház is
Felépült,
A szamár is
Megkerült!”

(Megoldás: Ördögölő Józsiás)

e/ „Csak a tűz él örökké... s közepiben az Isten” „Mert elmúlnak mindenek, s csak a tűz táplálja akkoron az Istent.”

(Megoldás: Ösvigasztalás)

Helyes megoldásonként 1-1 pont, összesen: 5 pont

5. Határozza meg, mit jelentenek az alábbi kifejezések, fogalmak Tamási Áron színműveiben!

A meghatározáshoz írjon egy-egy példát rövid indoklással!

a/ miszticizmus

Meghatározás:

Megoldás: Keresztény látásmód, amelyben a Jó a legfőbb ideál, a Rossznak nincs létjogosultsága a világban.

Példa, indoklás:

PL. Az Énekes madárban a tiszta szerelem, Magdó és Móka szerelme legyőz minden akadályt. Magdó többször imádkozik, s végül csoda történik, amelyben a fiatalok elnyerik egymást jutalmul

b/ székely góbéság

Meghatározás:

Sajátos, ravasz észjárás

Példa, indoklás:

Pl. Lázár alakja a Vitéz lélekben. Saját gyermekét kicseréli a baleset után az élő leánykával, Így őt neveli fel.

Móka észjárása. amivel megmenekül ellenfeleitől.

c/ transzszilvanizmus

Meghatározás: Erdély, a székelység történetének feldolgozása az irodalomban, egyfajta identitástudat megerősítése

Példa, indoklás:

pl. az Ösvigasztalás című, Amerikából hazaküldött művében.

d/ példa-ember

Meghatározás: Egy igazságot, jót képviselő jellem, aki megingathatatlan a hitében, elszántságában. Pl. Balla Péter a Vitéz lélekben. Látszólag archaikus, a modern technikával szemben álló ember, akit hite emel a falu közössége felé.

Példa, indoklás: Pl. Balla Péter a Vitéz lélekben. Látszólag archaikus, a modern technikával szemben álló ember, akit hite emel a falu közössége felé.

Helyes megoldásonként 1-1 pont, összesen: 4 pont

6. Tamási Áron színműveiben gyakran él szimbolikus kifejezéssel, szimbólumokkal. Az alábbi szimbólumok több szinten is értelmezhetőek. Egy-egy szimbólumhoz legalább egy jelentést társítson!

a/ **Mit szimbolizál** az Énekes madárban a **varjú**?

Megoldás: A fekete színnel a gonoszságot. „A kicsi madár legyőzte a varjakat” Magdó a kicsi madár, a varjak a gonosz nővérei. A 3 siratóasszony megjelenése is a varjakra emlékeztet.)

b/ a Vitéz lélekben a **szamár**?

Megoldás: A „keresztes vitéz”-nek nevezett szamár az isteni jelenlétet (Krisztus állata a szamár.

c/ az Énekes madárban a **tojás**?

Megoldás: Az életet, a reménységet.)

d/ a Csalóka szivárványban a **folyó**?

Megoldás: Czintos Bálint életének a folyója, amin a gát a kiemelkedés lehetőségét jelképezi.

e/ a Tündöklő Jeromosban a **háromszög keretében a figyelő szem**?

Isten szeme. A mű zárlatában az ő győzelmét jelenti az „ördög-ember” eltűnése.

f/ az Ösvigasztalásban a **tűz**?

Megoldás: A Csorják szemében Istenhez vezető út.

A hamuból megújuló fénymadár képe.

Megtisztulás, az utolsó ítéleten átjutott halandó Istennel való egyesülése.

Helyes megoldásonként 0.5-0.5 pont, összesen 3 pont

A feladatlap megoldása után kidolgozandó esszé címe:

„Az én darabom a földön csak lábujjhegyen jár”

(Tamási Áron)

Mese és valóság összefonódása Tamási Áron színműveiben

A Herczeg Ferenc történelmi regényei (Az Élet kapuja, A fogyó hold, a Pro Libertate! És A hét sváb című művei alapján) című témához tartozó feladatlap

1. A következő nevek a négy megadott történelmi regényben szerepelnek. **Helyezze el őket!** Bembo, Bertóthy Gábor, Bábika, Dózsa György, Fiametta, Ilosvay, Kemenáter uram, Kollonich, Ocskay László, Ráchel néne, Rózsa Sándor, Turányi vicispán

A fogyó Hold	Ráchel néne, Bertóthy Gábor, Kemenáter uram
Az élet kapuja	Bembo, Fiametta, Dózsa György
A hét sváb	Turányi vicispán, Rózsa Sándor, Bábika
Pro Libertate!	Kollonich, Ilosvay, Ocskay László

Csak teljes, hibátlanul kitöltött sorért adható pont!

Elérhető: 4 pont

2. Az élet kapuja című regény jelentős figurái mind valamilyen „kapuban” állnak. **Nevezze meg e képzeletbeli kapukat!**

A magyarság	Az élet, a szabadulás kapujában
Bakócz Tamás	A pápai hatalom kapujában
Rovere Julius	A halál kapujában
Fiametta	A megtisztulás lehetőségének kapujában

Elérhető: 2 pont

3. Az alábbi kérdések A fogyó Hold című regényre vonatkoznak.

a, **Értelmezze a cím lehetséges jelentéstartalmait!**

A címnek legalább két jelentéstartalma van: Pl.: Hold a török hatalom jelképe. A fogyó Hold a török magyarországi hatalmának gyengülését jelképezheti.

Minden egyéb, tartalmilag helyes válasz is elfogadható.

Elérhető: 2 pont

b, **Mutassa be Herczeg Ferenc jellemábrázolásának sajátos technikáját Balassa Bálint alakján keresztül!**

Heczeg Ferenc e regényében már kevésbé koncentrálna a külső jellemzésre – bár természetesen ez is megjelenik Balassa Bálint ábrázolásánál –, hanem sokkal inkább cselekedtetni a szereplőt, ezzel mutatva be jellemének főbb vonásait. Itt is él a „közismert történelmi figura” sztereotípiáinak igénybevételével, azonban külön is kiemeli Balassi halálmegvető bátorságát és rendkívüli nagylelkűségét. Az ún. párbeszédese jellemzés is gyakran megjelenik a műben.

Elérhető: 4 pont

4. „Igazában az emelt szintű lektűr és a jó ízléssel szórakoztató színpad értője és szerzője ő.”
(Németh G. Béla: A külső élet krónikása)

Fejtse ki röviden személyes véleményét a fenti állítással kapcsolatban!

Bármely ténybelileg és tartalmilag helyesen indokolt személyes állásfoglalás elfogadható.

Elérhető: 5 pont

5. „Herczeg a nemzeti klasszicizmus örökségének továbbvivője”

(Horváth János: Herczeg Ferenc)

„[...] Jókai, Mikszáth, Herczeg a századvég és a századforduló e nagy írói triásza [...]”

(Márai Sándor: Herczeg Ferenc tanulmányai)

Támassza alá legalább három érvel a fenti megállapítások érvényességét!

Lehetséges érvek pl.:

1: Jókai és Mikszáth számos alkalommal maguk jelentették ki Herczeg Ferencről, hogy őt tekintik a nemzeti klasszicizmus öröksége továbbvivőjének.

2: Herczeg regényalkotói technikában híven követi a Jókai-Mikszáth hagyományt.

3: Kétségtelenül kimutatható szemléletük számtalan közös vonása, Herczeg regényeiben gyakran megtalálható például egy-egy Jókai írásmű modernizált változata.

4: A magyar társadalom alapvető kérdéseire adott válaszaik hasonlóak, vagy gyakran egybeesnek

Minden egyéb, tartalmilag helyes válasz elfogadható.

Elérhető: 3 pont

A feladatlap megoldása után kidolgozandó esszé címe:

A ”közömbös tárgyiasságtól” az eszményítés felé – Herczeg Ferenc regényalkotói módszerének alakulása

A Miguel Cervantes Don Quijote című műve és hatásai a magyar irodalomban című témához tartozó feladatlap

1. Hogyan függnek össze az alábbi nevek az általuk jelölt szereppel?

(Csak hibátlanul kitöltött sor ér 0,5 pontot.)

Rocinante	<i>rocin: gebe; antes, ante: előbb, azelőtt; az „arab forrásban”: hórihorgas, nekinyúlt, vékony dongájú; a kóbor lovaghoz illő: pókos, már csak szokásból rúg, csont és bőr; csak Don Quijote látja paripának, azért kap (4 napi fejtörés után) remek és hangzatos nevet, hogy megfeleljen új hivatásának, egy lovag hordásának</i>
Don Quijote	<i>Don Quijadá-ból vagy Quesadá-ból vagy Quijano-ból (egy heti fejtörés után), mellékneve: de la Mancha (hazájára utal): vezércsillaga és tüköre a kóbor lovagok rendjének, alig eszik, erdőben hál. Don Quijote nem egy bizonyos lovaggal azonosítja magát, kalandról kalandra új ideált választ, szerepet cserél, más és más cselekvési mintát próbál követni. Amikor hazatérve újra a régi nevéen szólíttatja magát, ez az Alonso Quijano már nem ugyanaz az ember. Nem a dicsőségre vágyó fantaszta, hanem az esendő lény, aki ebben az esendőségében talál rá önmagára. Nem azért, mert föladta, hanem mert bevégezte a küldetését: állított valakit maga helyett, aki túléli őt.</i>
Dulcinea del Toboso	<i>Aldonza Lorenzo-ból, Tobosoban született, azért kapta a nevet, hogy az ne legyen alábbvaló, mint a lovagé, „hanem egészen nagyúri hangzású, hercegasszonyhoz illő”.</i>
Sancho Panza	<i>Zancas: pipaszár lábú, Panza: potroh, ahogy az „arab forrás” rajza is mutatja, együgyű, a kormányzóság ígéretével áll be fegyverhordozónak.</i>

Elérhető: 2 pont

2. Röviden jellemezze a regény alábbi helyszíneinek szimbolikáját!
(Válaszelemenként 1 pont jár.)

<p>A szélmalmok vidéke</p>	<p><i>A második kirándulás első kalandja: Óriások földje, a hősiesség bátorítását bizonyító, hogy a lovag megtámadja a szélmalmot (Sancho szerint csak az nem látja, hogy szélmalmokról van szó, „akinek magának is szélmalmok forognak a fejében”).</i></p>
<p>A barlang</p>	<p><i>La Mancha közepén van a Montesinos barlang, erről mesél Don Quijote: szép rét, kristálypalota, márványkoporsóban Durandarte (Belerma szerelme), mindenkit Merlin tart bűvöletben; 3 nap, 3 éjjel volt lent a lovag (Sanchoék szerint csak egy órát). Pokoljárás a szíve hölgyéért. (Dante, Orpheus)</i></p>
<p>A hercegi kastély</p>	<p><i>A 30 – 61. fejezet: Lovagi ceremóniák „megvalósulásának” színtere: de valójában nyílt gúnyt űznek vele pusztá szórakozásból.</i></p>
<p>Barcelona</p>	<p><i>Don Quijote lejáratásának, végső megcsúfolásának színhelye: utcagyerekek tüskét raknak a ló és a szamár farka alá; Don Antonio ösvéren sétalovaglásra viszi, a hátára titokban felírják a nevét; „bűvös fejjel” jóslatnak neki; és a Fehér Hold lovagja (Sansón Carrasco) legyőzi, ezzel vége a kóborlásnak.</i></p>
<p>A fogadó</p>	<p><i>Don Quijote szemében: vár négy toronnyal, ezüst tetőzettel, egy kóbor lovag méltó fogadására való hely, ahol a sületlen keszeg: kecsége, a fekete és penészes kenyér: kalács, a „jófélék”, a rimák: úrhölgyek, a fogadós: várúr, aki lovaggá üti. Többször visszatér ide, s csak egyszer tartja annak, ami: fogadónak.</i></p>

Elérhető: 5 pont

3. Fejtse ki egy-egy bekezdésben, mennyiben vonatkoztathatók az alábbi műfaji megjelölések Cervantes regényére! (Válaszelemenként 1 pont jár.)

<p>pikareszk regény</p>	<p><i>A pikareszk regény (spanyolul picaresco, a 'csavargó' jelentésű pícaro szóból) a 16. századi Spanyolországban létrejött népszerű műfaj, általában satirikus hangvételű regény, melynek hőse szegény csavargó, bűnöző vagy más a társadalom peremén élő személy, aki ügyessége és eszessége segítségével próbál boldogulni.</i></p> <p><i>Az egyes epizódok kötetlen sorrendje, felcserélhetősége érvényesül Cervantes művében is, ugyanakkor ezt a műfajt is parodizálta a lovagregény mellett Cervantes.</i></p>
<p>próbatételes kalandregény</p>	<p><i>E műfaj nem a középkorban jön létre; ókori előképe az a happy enddel záruló kalandregény, amely a szerelembe esett hősök egybekelését késleltető megpróbáltatások történetét beszéli el.</i></p> <p><i>”A don quijotei próbatételes kalandregény a don juani pikaróval rokon. Csakhogy míg Don Juant Erősz hajtja, amikor válogatás nélkül minden nőben felfedezi szenvedélyének titokzatos tárgyát, Don Quijote kalandsora rendre marsikus karakterű. Vénusz az ő esetében mindvégig rejtett erőben van: Dulcineával a „maga valójában” egyszer sem találkozik; ám a háttérből az ő eszményi alakja vezérli e marsikus kalandokat. A Don Quijotét mozgató Erősz valóban maga az Eszme”</i></p>
<p>lovagregény paródia</p>	<p><i>A Don Quijote a lovagregény paródiája – az athléta Christi utópisztikus életelvével való leszámolás nagy narratívája, a lovagkori próbatételes kalandregény paródiája.</i></p> <p><i>A szüzsé parodisztikus volta abból adódik, hogy a Don Quijote c. regényben nincs kölcsönös szerelem és nincs beteljesülés, ám nincsen boldogtalan vég sem. Az idő nem mozdul, egy helyben áll. Reális cselekményt nem generál, földi értelem voltaképp megszűnik: „Don Quijote szenvedélyes szerelme a vágy örökkévalóságába dermed.”</i></p> <p><i>Ezzel szemben a hős próbatételes kalandjait Cervantes regényében korántsem az „idegen világ” agresszív támadásai generálják, még ha Don Quijote utóbb esetenként így is kommentálja azokat. Valójában nem a „vak véletlen” gördíti elébe az akadályokat, hanem mindannyiszor ő hívja ki maga ellen a sorsot. Nem passzív elszenvetője a váratlan eseményeknek, hanem aktív kiváltója – fizikai és pszichológiai értelemben egyaránt.</i></p> <p><i>A paródia forrásai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>A lovag feladata: „sérelmek orvoslása, ferdeségek eligazítása, jogtalanságok jóvátétele, visszaélések megszüntetése, tartozások kiegyenlítése”, csakhogy mindig vélt ellenfeleket támad meg Don Quijote, mindig ő kezdeményezi a konfliktust.</i> • <i>Értelmes, elmés barát tanácsai a „külső méltóság megóvása</i>

	<p><i>ügyességgel</i>”:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>A minta: lovagregények, spanyol, francia hősmondák: megháborodás → véghezvinni mindent, amit a kóbor lovagok szoktak</i> • <i>Nevek: az új rendnek, új hivatásnak megfelelő legyen</i> • <i>Kalandok: „a véletlenben van a kalandok igazi varázsa”, a kóborlásban</i>
--	--

Elérhető: 3 pont

4. Az alábbi idézetek a mű emblematikus részei. Olvassa el az idézeteket, s válaszoljon a kérdésekre!

A)

„Ti pokolnak mondjátok? – szólt Don Quijote. – Ó, ne mondjátok, nem méltó e névre; rögtön meglátjátok.

[...]

Tudd meg, hogy ím előtted (s vedd föl szemedet, hogy magad is láthasd) ama nagy lovag áll, akiről bölcs Merlín annyi fontos dolgot prófétált, az a Don Quijote de la Mancha, aki a múlt századoknál is hatalmasabban támasztotta fel halottaiból a jelenkorban már-már feledésbe merült kóbor lovagrendet, s közbenjárásával és segítségével meglehet, hogy mi is feloldódunk varázsunk bilincsei alól, mert a nagyszerű hőstetteket a sors a nagy emberek számára tartogatja.

– Még ha nem lenne is úgy – válaszolt a szájalomra méltó Durandarte bágyadt tompa hangon –, még ha mondom, nem lenne is úgy, ó, drága bátyám, azért türelem, s keverjük újra a kártyát.

[...]

– Mennyi ideje, hogy alászálltam? – kérdezte Don Quijote?

– Alig egy órája – válaszolt Sancho.

– Az lehetetlen – felelt Don Quijote –, mert ott ért az est és ott virradtam meg, s újra ott ért az est, a reggel, háromszor egymás után, úgyhogy az én számításom szerint nekem három napot kellett eltöltenem ama távoli és szemünk elől rejtett tájakon.”

a) A világirodalom mely nagy művét idézi fel a szövegrészlet?

Dante: Isteni színjáték

Arthur-mondák, Durandarte románc (spanyol középkori románc)

b) A paródia mely fajtája érvényesül az idézetben?

Travesztia

Elérhető: 2 pont

B)

„Mídon a bábszínház már végképp elpusztult, Don Quijote kissé lecsillapult, s így szólt:

– Szeretném, ha ebben a pillanatban magam előtt láthatnám mindazokat, akik nem hiszik, és nem akarják hinni, mennyire hasznára válnak a kóbor lovagok ennek a világnak: mert lám, ha én most nem vagyok, mi lesz abból a Don Gaiferosból s a bájos Melisendrából. Ezek a kutyák minden bizonnyal utolérték volna őket, s tudom, lett volna aztán haddelhadd. Szóval, éljen a kóbor lovagság, éljen mindennél inkább, ami a földön él!

– Éljen, éljen! – nyögdécselte Pedro mester. – Én pedig gebedjek meg, ha már semmivé lettem, hogy Don Rodrigo királlyal együtt elmondhatom:

*Még Spanyolhon ura tegnap,
S már ma nincs egy árva oszlop,
Mit enyémnek mondhatok.”*

a) A világirodalom mely nagy műfaját idézi fel a szövegrészlet?

Lovagregények és románcok (Nagy Károly tizenkét lovagjának egyike volt Don Gaiferos)

b) A paródia mely fajtája érvényesül az idézetben?

Pastiche

Elérhető: 2 pont

C) *„Te, aki gyászos éltemet újraélted,
mi mindentől elhagyva, megvetetten
a Szegény Szirt ormain vezekeltem,
míg minden vígasságom bűnhődés lett:
Te, aki italod sós özönének
nem lelted forrását, csak ön-szemedben,
s nem bírván ónt, ezüstöt, még rezet sem,*

*földről etted a föld termette étket:
biztos lehets benne, hogy mindörökkön,
legalábbis, amíg az égi pályán
lovait hajtja szöghajú Apolló,
házád mindenben első lesz a földön,
híred ragyog, mind ékezebbre válván,
és bölcs íródhoz nem lesz több hasonló.”*

a) A világirodalom mely műformáját idézi fel a szövegrészlet?

Szonett

b) A paródia mely fajtája érvényesül az idézetben?

Komikus imitáció

Elérhető: 2 pont

5. Don Quijote saját magát alkotta meg. Készítse el Don Quijote „kötelező kellékeinek” listáját, s nevezze meg azok irodalmi eredetét!
(Csak a hibátlanul kitöltött sor ér 0,5 pontot.)

Kellékek	Irodalmi eredet
Sisak	<i>Arthur-mondakör (Merlin)</i>
Combvért	<i>Amadis de Gaula (lovagregény)</i>
Ló, melynek megalkotta nevét	<i>Cid</i>
Fegyverhordó	<i>Lovagregények</i>

Elérhető: 2 pont

6. Nevezzen meg a magyar és a világirodalomból egy-egy szereplőt (szerzőjével együtt), akit Don Quijote kései követőjének tart!
(Csak teljes és hibátlanul kitöltött sor ér 1 pontot.)

	Név	A mű szerzője
Magyar „Don Quijote”	<i>Pl.: Pongrácz István</i>	<i>Mikszáth Kálmán</i>
Világirodalmi „Don Quijote”	<i>Pl.: Emma Bovary</i>	<i>Gustave Flaubert</i>

Elérhető: 2 pont

A feladatlap megoldása után kidolgozandó esszé címe:

Az elmés nemes Don Quijote de la Mancha című regény műfaji összetettsége, szövegépítő eljárásai